

ENTREVISTA

Revista “**Barcella**”, Banyeres de Mariola

Vicent Berenguer

Damià Mollà

Damià Mollà Beneyto va nàixer a Bocairent l'any 1946. Va fer el batxiller al col·legi dels pares Franciscans d'Ontinyent, i a la Universitat de Barcelona i València va estudiar Dret, Economia i Sociologia. Des de fa una vintena d'anys és professor de Sociologia a la Facultat d'Econòmiques de la Universitat de València, ciutat on viu.

Els seus treballs acadèmics, l'activitat investigadora i les publicacions són nombrosos i estan molt lligats a l'anàlisi de l'estructura social valenciana. Amb tot, l'obtenció del Premi Joan Fuster d'assaig, amb l'obra El valencianisme un joc de poder –editada aquell mateix any amb el títol De impura natione–, escrita junt amb Eduard Mira, provocà una àmplia polèmica al País Valencià. La causa és que presenta com a proposta fonamental la d'establir un diàleg entre les parts en conflicte (els catalanistes i els blaveros) respecte de la identitat cultural del País Valencià i l'inici d'un debat que duga a la resolució del problema nacional dels valencians.

¿Quins són els teus records de menut?

Com que em van dur a estudiar a Ontinyent als deu anys, els meus records més intensos, curiosament, són els estius a la Mariola. Passava les vacances amb la família al mas de la Banyessa, prop de Banyeres i de la venta del Borrego, quan encara era una venta amb corrals i tot el tràfec de l'època. Com que era el moment de batre, em passava els dies jugant a l'era, damunt el trill, fent voltes darrere de la mula.

¿Vas conèixer Banyeres?

Cada diumenge anàvem a missa, a peu, tota la família. Només eren tres quilòmetres, però l'última pujadeta, la del Morer, es convertia en un calvari per a tots. El franquisme encara no havia provocat les transformacions urbanes que coneixem tan bé. La imatge que tenia aleshores, tant Banyeres com Bocairent, la tinc encara present. Ara com ara, sovint m'adone que el franquisme ha passat –d'alguna manera–, però el paisatge arquitectònic no ha passat. És tristíssim.

O siga, que encara hi tornes a la Mariola.

Naturalment, encara continue passant-hi els estius, però ara en un xalet que em queda prop de l'antiga estació del tren el Txitxarra. Cada any, espentat per una nostàlgia que no negaré, també solc fer algun sopar a la venta del Borrego. ¡El mes d'agost hi passa lentíssim, els dies són inacabables! És tota una experiència.

Però alguna reflexió et deuen provocar aquestes estades estivals.

Les constatacions salten a la vista. Bocairent, sortosament, ha aconseguit mantindre l'estructura tradicional. **Banyeres**, en canvi, ha tingut i té una projecció industrial molt

important; en aquestes característiques poden buscar-se les raons de l'estat actual d'aquests pobles. Fa anys vaig fer uns articles sobre Alcoi i els pobles industrials del Vinalopó i pertot s'hi constaten i vestigis industrials molt interessants. També a Banyeres, a Bocairent, on hi havia els batans o els molins de paper.

Sovint s'ha vist amb sorpresa que el relatiu aïllament no ha impedit que es desenvolupara una industrialització respectable.

Aquesta zona, quant a la indústria té un dinamisme innegable, sempre provoca i demana més reflexions. Compraven els telers a Barcelona i exportaven cap a Madrid. D'alguna manera, per damunt de les evidents vinculacions, des de la Mariola sempre ha estat més difícil anar a València que no a Madrid. És evident que hi ha un poder econòmic i una respectable capacitat d'organització empresarial, que caldria traduir-se al poder polític, que encara hauria de millorar molt més. La creació de polígons industrials, com ara el de Bocairent, pot ser un aspecte clau des d'ara en avant. Com també l'adopció de mesures eficaces per a fer compatible per als residents l'ús del cotxe als nuclis històrics.

A banda de la teua activitat en l'àmbit de la sociologia, ¿quins fets provocaren que s'escriguera *De impura natione*?

Com és evident, hi havia alguns precedents (Fuster, Ninyoles, Mira, Guia, etc.), però també em va esperonar molt una estada a la Universitat de Prada, l'any 75. Allí vaig veure que hi havia dues maneres de ser, mentre que els catalans ballaven sardanes en les estones de lleure, els valencians feien filades de moros i cristians i tiraven coets i petardos, i cada dia me'n sorprenia. És clar que s'hi compartien moltes coses, però les singularitats no podien amagar-se. Reivindicar aquesta singularitat, en aquest cas la valenciana, pensava i pense que ha de ser positiu per a acceptar la nostra identitat nacional. Una idea que causà una gran provocació fou plantejar que el valencianisme, sense qüestionar els lligams lingüístics i històrics, havia de lluitar per obtindre, per al País Valencià, el millor de Madrid com també de Barcelona. I s'armà el cacau. Crec que amb la Batalla de València tots vam perdre, encara que en el present alguns aspectes que hi apuntàvem Eduard Mira i jo asseguraria que ja es troben menys demonitzats.

¿Joan Fuster, o el fusterianisme, era i encara és una provocació constant?

Crec que estem d'acord que Joan Fuster, si no la història, sí que inaugura al País Valencià l'edat de la raó, i la seua passió pel país potser li impedí de ser un polític, però fou un intel·lectual amb una altura indiscutible. Tot el que ell ha pensat i escrit sobre el nostre país és utilíssim. Que el nacionalisme valencià serà d'esquerres o no serà era –i és– una idea genial, sobretot si tenim en compte que fa quaranta anys la joventut universitària occidental ho era, sobretot, d'esquerres, i pretenia donar una resposta ètica al filisteisme de l'Europa de postguerra. La idea de l'esquerra, si pensem en el Che Guevara, el Tercer Món, tingué un gran atractiu, però els processos d'industrialització modifiquen de manera constant la societat, i el nostre país és complex. La novetat de Fuster és que contribueix a la creació d'un moviment que s'il·lusiona en la construcció del país, però la traducció de les seues idees a la política no cala, és un missatge massa racional, perquè rebutja el vernacisme i això provoca la radicalització i el fenomen blavero.

Vist des d'ara, la Batalla de València, significà una operació molt productiva per al secessionisme, ¿pot ensenyar-nos alguna cosa?

És evident que la ciutat de València marca molt clarament la política del país i la dreta, la dreta franquista més intransigent, com s'ha vist, no podia permetre la pèrdua de la seua hegemonia. Curt i ras, aquesta dreta, la de l'UCD de Suárez i Abril Martorell, aconseguí que els valencians no accediren a un Estatut per la via de l'article 143, i per tant no considerada històrica, amb les àmplies competències que preveu l'article 151. No és poca cosa. I recordem que Albinyana, el president del Consell Preautonòmic del País Valencià, aconseguí el requisit que el 95 per cent dels ajuntaments estigueren a favor de l'article 151, i que aquests representaren el 95 per cent de la població del país. Des de la manifestació d'octubre de 1977 fins a 1981, amb l'obtenció de l'Estatut d'Autonomia, Manuel Broseta, els blaveros, *Las Provincias* i Madrid, tot un front virulent intentà desmuntar qualsevol intent de modernitzar políticament el país, en nom de la suposada invasió catalanista. Tinguem en compte que l'Estatut no recollí allò que hi havia de més positiu en cadascuna de les posicions enfrontades, sinó els vetos d'ambdues parts. Va ser una batalla desigual, on les dues parts perderen, però més el fusterianisme, tot i que determinades actituds del PP de l'omnipresent Zaplana demostren, entre altres coses, que la radicalitat de l'ideari antiintel·lectualista d'Unió Valenciana no té trellat i és probable que acabe dividit o engolit per altres partits.

O siga, que tornem on érem, ¿el nacionalisme polític, si existeix, ha de buscar-se dissolt en els partits majoritaris...?

És difícil veure una voluntat de nació quan mires les Corts, estem governats per homes de Zaplana, tots han estat regidors de Rita Barberà, i és una dreta que, pel que veiem, està sabent traure rendiment a l'estancament, la divisió i el silenci del fusterianisme. El nacionalisme no té necessàriament components de classe, però la carta clau en la partida del poder no vol o no sap jugar-la la dreta vernacle i, si mires cap a l'esquerra, ausades que amb la seua actitud no incita massa a la superació, més enllà de les convencionals proclamacions periòdiques. Des de comarques, les actituds combatives i els resultats aconseguits, tot i la discreció, són lloables, però el nacionalisme modern ha de ser urbà, les ciutats són el motor d'un país i en el cas valencià em sembla que no es dona per ara la millor sintonia. Encara tenim pendent reformular el nostre nacionalisme, des de les tesis fusterianes i des de les demandes més respectables del ratpenatisme, enteses de manera complementària, perquè si no tenim veu a les Corts, i també a Madrid, la provincianització i el regionalisme augmentarà.

Sembla que la tendències que apunten no criden precisament a l'optimisme.

Jo ara sóc un simple observador, els anys de la polèmica han passat. Aleshores, si més no, la qüestió nacional va cobrar una actualitat i una presència quotidiana que potser no s'havia donat abans. Ara, davant la crisi de valors i les tendències a la globalització, la reflexió crítica i la recerca de models propis alternatius és fan més necessaris que mai, perquè la pobresa del pensament i la reflexió socialdemòcrata es troba en uns nivells molt crítics. Caldria seguir perquè, després de tot, els valencians tenim futur i hem de fer que hi haja una «tercera via» possible per al nostre país.

¿Personalment, com vas encaixar aquesta polèmica, t'has reconciliat amb el llibre?

Hi ha dues fases: una primera que aplaudeix els plantejaments a *Las Provincias* i *El País*, però més que res al *Levante* que va jugar un paper essencial, ja que dedicava una pàgina diària al tema. Un dia, a partir d'un article de Josep Vicent Marqués, que ho rebutja tot per no ser una postura de classe, començaren les crítiques i els atacs des del nacionalisme d'esquerres. Però pense que el llibre continua sent una referència ben vàlida per construir una societat nacional valenciana. Per cert, recordant la Mariola, el proper dia 9 hi ha un homenatge a Manuel Broseta... Crec que podia haver estat un dels millors polítics del país. Vam enraonar molt i després de reunions amb empresaris i premsa va ser assassinat... ¿Per qui? ¿Per què? A ETA el nostre problema li la bufava.